

נקוב — על מה שזכה בו!

ומתרצינן: איין לחשוש לזה, משום דאמרינן ליה לזוכה: **כי מעשרת**, כשתעשר את מה שזכית בו, **עשר דווקא מיניה** — וביה. דהיינו, עשר דווקא ממנו — עליו, ולא ממנו על דבר אחר, ולא מדבר אחר עליו.

מיתיבי: המפקיר את כרמו, ולשחרר [בבוקר למחרת] — **עמד ובצרו** [שזכה בו מחדש],

חייב בפרט, ובעוללות, ובשכחה, ובפיאה, משום שנכתב בהם מילת "תעזוב" יתירה, לחייב את בעל הבית עצמו שהפקירם, אם חזר וזכה בהם [אבל אם לא חזר וזכה,

הרואים⁽¹⁶⁰⁾, שיראו שחזר בו המפקיר, ויחשבו שחזרתו נחשבת חזרה, ויבואו אף הם להפקיר ולחזור בהם אחר כך, לכן תקנו שצריך הזוכה לעשר. אבל באמת אין חזרתו של המפקיר כלום, שאילו כן, היאך זכוני בהפקרו?!?

ויבוא הזוכה לעשר מדבר זה שזכה בו, שהוא סבור שהוא פטור ממעשר, על דבר אחר שהוא באמת פטור מן הדין ממעשר, כגון חטין שגדלו בעציץ שאינו נקוב, ובאמת לא חל מעשר זה כלל!

וכן יש לחשוש שמא יבוא לעשר מן הפטור על החיוב, דהיינו, מפירות של עציץ שאינו

להפרישה גם בזמן הזה, היא אינה הפקעת ממון של ישראל והעמדתו ברשות הכהן, אלא תקנו חכמים שתנהג קדושת ארץ ישראל בזמן הזה לענין תרומה, וכתוצאה מתקנה זו חייבים להפריש תרומה מדרבנן בזמן הזה.

ולאור החילוק הזה מחלק הקה"י בין דברי הר"ן אצלנו למשנה בעניין לקט. כי כשבאו חכמים וחייבו לתת את כל התבואה הנמצאת מתחת לגדיש לעניים, הם לא קבעו בזאת תקנה חדשה בענין לקט, אלא כיון ששם את הגדיש על הלפט, חייבוהו חכמים מדין הפקר בית דין הפקר שיתן את כל התבואה לעניים. ותקנה זו תוקפה הוא כדין הפקעת ממון גמורה, ובהיותה ממון עניים, הרי התבואה פטורה ממעשר.

אבל לגבי הפקר, הרי תקנת חכמים היא שאחרי שלשה ימים לא יוכל לחזור בו, ולא תקנו פה חכמים הפקעת ממון מדין הפקר בית דין הפקר, ולכן אין תקנה זו יכולה לפטור את התבואה ממעשר דאורייתא. ואלו הם דברי הר"ן.

160. בר"ן הגירסא "מפני גזירת הרמאין", וכתב הרש"ש דנראה דט"ס היא, וצ"ל "הרואים".

ובגליון הש"ס להגרעק"א ציין לדברי המשנה בפרק ד' במס' פאה, שגדיש שנערים על גבי תבואת לקט שעדיין לא נלקטה על ידי עניים, כל הנוגעות על הארץ — הרי הם של עניים. ומבאר הירושלמי שהוא מדין הפקר בית דין הפקר. ומבואר שגם דבר שהוא לקט מדרבנן, נפטר מן המעשר מהתורה, היות והפקר בית דין הפקר פוטר גם מחיוב מעשר מן התורה. ומשנה זו קשה לכאורה על דברי הר"ן!

והקה"י מבאר שכוחם של חכמים בעינין ממון הוא בשני תחומים: א. הפקר בית דין הפקר. ב. כוחם של חכמים לתקן תקנות בין בהנהגת האדם, ובין בחיובי ממונו, מכח "לא תסור", שהעניקה התורה כח לחכמים לתקן תקנות המחייבות את הציבור.

והחילוק בין הפקר בית דין ובין תקנת חכמים בעניני ממון הוא בכך שבהפקר בית דין, מפקיעים חכמים באופן ישיר את הממון, ואילו כשהם מתקנים תקנה מחייבת בעניני ממון, אין הם מפקיעים ממון, אלא מחייבים את האדם. והפקעת הממון היא רק תוצאה של התקנה. ולדוגמא, תרומה בזמן הזה, שתקנו חכמים